

Funkcjonowanie psychospołeczne osób wybitnie uzdolnionych intelektualnie. Analiza danych kohortowych.

W popkulturze powszechny jest stereotyp „szalonego geniusza”, charakteryzujący osoby o ponadprzeciętnym poziomie inteligencji jako osoby nieprzystosowane społecznie, niestabilne emocjonalnie oraz ekscentryczne. Badania naukowe na ten temat są jednak mocno niespójne i cierpią na poważne ograniczenia metodologiczne. Głównym celem naukowym projektu jest zweryfikowanie czy związek między inteligencją a dobrostanem psychicznym ma charakter nieliniowy, a konkretnie czy dla osób wybitnie uzdolnionych intelektualnie związek ten przyjmuje charakter negatywny. W celu zbadania tego zjawiska zostaną przeanalizowane cztery obszernych baz danych z różnych grup wiekowych. Zostaną użyte różne wskaźniki inteligencji oraz funkcjonowania psychospołecznego, podnosząc tym samym wiarygodność wyników badań. Dodatkowym celem projektu jest zbadanie potencjalnych mechanizmów stojących za tym zjawiskiem. Dwa najczęściej wpływające motywy w literaturze dotyczącej problemów osób wybitnie uzdolnionych intelektualnie to poczucie niespełnionego potencjału oraz problemy z relacjami społecznymi. W celu ich zaadresowania zostanie sprawdzone czy podgrupa osób wybitnie uzdolnionych, która słabo sobie radzi w szkole, funkcjonuje gorzej pod względem psychospołecznym oraz zostanie sprawdzone czy samotność może być głównym źródłem problemów psychologicznych osób wybitnie uzdolnionych intelektualnie.

Dotychczasowe badania dotyczące tego zagadnienia wykazują poważne nieścisłości i pewne ograniczenia metodologiczne, które uniemożliwiają wyciągnięcie konkluzyjnych wniosków o potencjalnym gorszym funkcjonowaniu osób wybitnie uzdolnionych i ewentualnych czynnikach na to wpływających. Proponowanym w projekcie rozwiązaniem tego problemu jest wykorzystanie dużych baz danych pochodzących z badań kohortowych. Co więcej, powszechnie stosowana metoda testowania związków krzywoliniowych w badaniach psychologicznych – regresja wielomianowa, niesie za sobą poważne ograniczenia. Z tego powodu zostanie użyta bardziej zaawansowana, lecz niedoceniana metoda regresji z użyciem funkcji sklepanych. Jest ona nie tylko lepszym sposobem testowania związków nieliniowych, ale jest też lepiej dopasowana do konkretnych celów projektu.

Projekt pozwala na zaadresowanie i potencjalne rozwianie wątpliwości i niespójności teoretycznych istniejących w literaturze dotyczącej osób wybitnie uzdolnionych intelektualnie od wielu lat i proponuje potencjalne mechanizmy wyjaśniające zachodzące procesy. Ma to szczególne znaczenie, gdyż są to wysoce inteligentne osoby, które mogą wnieść wiele dobrego do funkcjonowania społeczeństwa, natomiast ich potencjał może być obecnie w dużym stopniu marnotrawiony, gdyż istniejące dane sugerują, że osoby te mogą doświadczać problemów psychicznych częściej niż osoby o przeciętnych zdolnościach intelektualnych. Tym samym osoby te mogą obecnie generować koszty społeczne w postaci kosztów opieki medycznej czy obniżonej produktywności w pracy, zamiast przyczyniać się do lepszego funkcjonowania społeczeństwa dzięki swoim wysokim zdolnościom intelektualnym. Wyniki mogą być wykorzystane w projektowaniu programów edukacyjnych skierowanych do uczniów uzdolnionych, jak i również w projektowaniu programów prewencji problemów psychologicznych (np. depresji) oraz terapii uwzględniającej specyficzne problemy tej grupy osób.

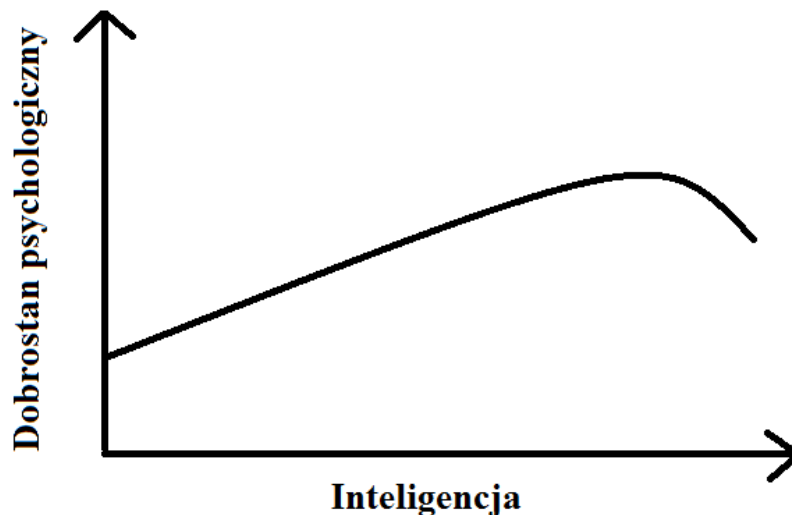

Fig. 1. Graficzne przedstawienie głównej hipotezy badawczej